

“ลั่วโถวฉง” ผีกระสือในเอกสารโบราณของจีน: วิวัฒนาการจากราชวงศ์จิ้นถึงชิง

จักรกฤษ แนมสมบัติ*, สุกัญญา ทองแห้ว**

สาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

อีเมล: jakkrit_ch_m@hotmail.com, sukanya.t@lawasri.tru.ac.th

รับบทความ: 1 เมษายน 2568

แก้ไขบทความ: 8 มิถุนายน 2568

ตอบรับบทความ: 19 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ : บทความวิชาการนี้ศึกษาพัฒนาการของความเชื่อเกี่ยวกับผีกระสือในเอกสารโบราณจีน ตั้งแต่สมัยราชวงศ์จิ้น ค.ศ. 266-420 จนถึงราชวงศ์ชิง ค.ศ. 1616-1912 ผ่านการศึกษาจากเอกสารโบราณจีน ผลการศึกษาพบว่าแนวคิดเกี่ยวกับผีกระสือมีวิวัฒนาการชัดเจนในราชวงศ์จิ้น โดยมีหลักฐานปรากฏในเอกสารสารานุกรมธรรมชาติวิทยา (博物志) เรียกบุคคลที่มีลักษณะคล้ายกับผีกระสือว่า “ลั่วโถวฉง” (落头虫) เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีลักษณะพิเศษหัวบินลอยได้โดยใช้หูเป็นปีก แต่ยังไม่เป็นอันตรายต่อมนุษย์ ต่อมาบันทึกในสมัยราชวงศ์ถังมีชื่อเรียกใหม่ว่า “เพยโถวเหลียวจื่อ” (飞头獠子) พร้อมรายละเอียดทางกายภาพเพิ่มเติม เช่น รอยแดงที่คอและพฤติกรรมการออกหากินกลางคืน ในสมัยราชวงศ์หมิงความเชื่อเกี่ยวกับผีกระสือเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก เมื่อผีกระสือถูกมองเป็นปีศาจอันตรายที่ถูกเรียกว่า “ซือโถวหมาน” (尸头蛮) มีพฤติกรรมน่ากลัว เช่น กินของโสโครกและทำร้ายมนุษย์ ส่วนในราชวงศ์ชิงความเชื่อนี้ได้ผสมผสานกับวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะในหมู่ชนเผ่าเย้า ปรากฏชื่อใหม่ว่า “เพยโถวเหยา” (飞头妖) ที่มีพฤติกรรมแตกต่างจากยุคแรกอย่างเห็นได้ชัด การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าความเชื่อเกี่ยวกับผีกระสือมีการเปลี่ยนแปลงตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของจีนในแต่ละยุคสมัยอย่างชัดเจน โดยมีพัฒนาการจากสิ่งมีชีวิตที่มีลักษณะพิเศษไปสู่ปีศาจอันตราย และสุดท้ายกลายเป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อท้องถิ่น

คำสำคัญ : ลั่วโถวฉง; ผีกระสือ; ปีศาจหัวบิน; เอกสารโบราณจีน

* First Author

E-mail address: jakkrit_ch_m@hotmail.com

** Corresponding Author

Email address: sukanya.t@lawasri.tru.ac.th

“Luotouchong” The Krasue in Chinese Ancient Texts: Evolution from Jin to Qing Dynasties

Jakkrit Neamsombut, Sukanya Thonghaew

Chinese Major, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University

E-Mail: jakkrit_ch_m@hotmail.com, sukanya.t@lawasri.tru.ac.th

Received: 1st April 2025

Revised: 8th June 2025

Accepted: 19th June 2025

Abstract: This study aims to analyze the evolution of beliefs about the Krasue (a female ghost with detachable head) in ancient Chinese documents from the Jin Dynasty (266-420 CE) to the Qing Dynasty (1616-1912 CE) through primary source analysis. The findings reveal significant evolutionary changes in the conceptualization of the Krasue. During the Jin Dynasty, the “Bowuzhi” document referred to similar creatures as “Luotouchong” (落头虫), describing them as special beings whose heads could fly using ears as wings, not yet considered dangerous to humans. In the Tang Dynasty, records introduced a new term “Feitouliaozi” (飞头獠子) with additional physical details like red neck marks and nocturnal feeding behaviors. The Ming Dynasty saw a complete transformation, where the Krasue was viewed as a dangerous demon called “Shitouman” (尸头蛮) with terrifying behaviors such as consuming filth and harming humans. By the Qing Dynasty, this belief had merged with local cultures, particularly among the Yao ethnic group, appearing as “Feitouyao” (飞头瑶) with distinctly different characteristics from earlier periods. This study demonstrates how beliefs about the Krasue clearly evolved according to China's socio-cultural contexts across different historical periods, developing from special creatures to dangerous demons, and finally becoming part of local folklore.

Keywords: Luotouchong; Krasue; Flying-head demon; Chinese ancient texts

落头虫：中国古代文献中的鬼怪——从晋朝到清朝的演变

李志伟，金竞宏

泰国佛统皇家大学人文与社会科学学院中文专业

电子邮箱：jakkrit_ch_m@hotmail.com, sukanya.t@lawasri.tru.ac.th

收稿日期：2025 年 04 月 01 日 修回日期：2025 年 06 月 08 日 接受日期：2025 年 06 月 19 日

摘要：本研究旨在通过原始文献分析，探讨从晋朝（公元 266-420 年）到清朝（1616-1912 年）中国古籍中关于“飞头鬼”信仰的演变过程。研究发现，“飞头鬼”的概念经历了明显的演化过程。晋朝时期，《博物志》记载的“落头虫”被描述为头部能以耳为翼飞行的特殊生物，尚未被视为人类威胁。唐朝文献改用“飞头獠子”之称，并增加了颈部红痕、夜间觅食等细节描述。到明朝时认知发生根本转变，“尸头蛮”被视作会食秽物害人的危险恶魔。清朝时期，该信仰与瑶族等地方文化融合，形成具有新特征的“飞头瑶”。本研究清晰展现了“飞头鬼”信仰如何随中国社会文化背景变迁而发展，从特殊生物演变为危险恶魔，最终成为地方民俗的一部分。

关键词：落头虫；飞头鬼；飞头恶魔；中国古籍

บทนำ

ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งลึกลับเหนือธรรมชาติในประวัติศาสตร์จีนมีบทบาทสำคัญในการสะท้อนแนวความคิด ทศนคติ และวิธีการที่ผู้คนในแต่ละยุคสมัยใช้ทำความเข้าใจในปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติหรือเรื่องราวที่เกินกว่าเหตุผลจะสามารถอธิบายได้ เรื่องราวของสิ่งลึกลับเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงนิทานพื้นบ้านหรือเรื่องเล่าต่อกันแบบปากต่อปากเท่านั้น แต่ยังได้รับการจัดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรอยู่ในเอกสารโบราณหลายประเภท เช่น บันทึกทางราชสำนัก รวมถึงบันทึกของนักเดินทาง และนักประวัติศาสตร์ หนึ่งในความเชื่อที่ได้รับการบันทึกไว้อย่างต่อเนื่องในเอกสารโบราณของจีนตั้งแต่ราชวงศ์จิ้นจนถึงราชวงศ์ชิง คือความเชื่อเกี่ยวกับลั้วไถวฉง (落头虫) บุคคลกลุ่มหนึ่งซึ่งมีลักษณะพิเศษสามารถแยกหัวออกจากร่างกายและบินลอยได้อย่างอิสระในเวลาากลางคืน

บันทึกที่ปรากฏข้อมูลเกี่ยวกับลั้วไถวฉงที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดอยู่ในช่วงสมัยราชวงศ์จิ้นตะวันตก (西晋) โดยจางหฺวา (张华) นักปราชญ์ผู้รอบรู้ซึ่งมีชีวิตอยู่ในราวปี ค.ศ. 232-300 ได้เขียนบันทึกชื่อว่า *ปู้วู้จื่อ* (博物志) ซึ่งมีเนื้อหาว่าด้วยเรื่องธรรมชาติวิทยาในหลากหลายด้าน เช่น ด้านภูมิศาสตร์ พืช สัตว์ ตำนาน เรื่องแปลกประหลาด ฯลฯ (Zheng Tianting & Tan Qixiang, 2020: 9220) ในบันทึก *ปู้วู้จื่อ* ได้กล่าวถึงที่มาของมนุษย์ประหลาดที่ถูกเรียกว่าอึ้ง (异虫) ซึ่งในสมัยโบราณใช้คำว่าฉง (虫) เป็นคำเรียกสัตว์ทั่วไป เช่น เรียกเสือดว่าต้าฉง (大虫) (Shangwu yinshuguan cishu yanjiu zhongxin, 2001: 131) และในปัจจุบันยังใช้เปรียบเทียบบุคคลที่มีลักษณะพิเศษในบางเรื่องและมักจะมีความหมายในแง่การดูหมิ่น (Zhongguo shehui kexueyuan yuyan yanjiusuo cidian bianji shi bian, 2008: 188) โดยเนื้อหาในตอนที่ 3 ของบันทึก *ปู้วู้จื่อ* กล่าวว่า “ทางภาคใต้มีคนเผ่าหนึ่งมีชื่อว่าลั้วไถวฉง หัวของมันสามารถบินได้ พวกลั้วไถวฉงมักจะประกอบพิธีเช่นไหว้ที่มีชื่อว่าฉงลั้ว (虫落) จากพิธีเช่นไหว้นี้เองจึงเป็นที่มาของชื่อลั้วไถวฉงที่ใช้เรียกคนเผ่านี้” (Zhang Hua, 1992: 76)

ในภายหลังได้ปรากฏข้อมูลของบุคคลที่มีลักษณะพิเศษเช่นเดียวกันนี้ในบันทึกหลายเล่มโดยมีรายละเอียดเพิ่มเติมที่แตกต่างกันออกไปบ้าง เช่น ในสมัยราชวงศ์ถังมีขุนนางนามว่าตันเฉิงชือ (段成式) ได้รวบรวมเรื่องราวแปลกประหลาดเขียนเป็นหนังสือที่มีชื่อว่า *โหย่วหวย้งจ้าวจู่* (酉阳杂俎) ปรากฏชื่อของบุคคลที่มีลักษณะประหลาดเหล่านี้ว่าเพียวไถวเหลียวจื่อ (飞头獠子) ชื่อนี้ได้สื่อให้เห็นถึงลักษณะสำคัญบางประการซึ่งไม่ปรากฏในบันทึกในยุคก่อนหน้านี้ จากการเรียกชื่อของคนเผ่านี้ และใช้ตัวอักษร “獠” ซึ่งมีความหมายว่าสิ่งชั่วร้าย (Shangwu yinshuguan cishu yanjiu zhongxin, 2001: 615) ชื่อเรียกนี้เองทำให้เกิดจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์จากเป็นชนเผ่าหนึ่งที่มีพิธีกรรมเช่นไหว้ไปสู่การกลายเป็นสิ่งชั่วร้ายที่อาจเป็นภัยต่อคนได้ในบันทึกเล่มอื่น ๆ ในยุคสมัยต่อมา

เป็นที่รู้กันดีว่าราชวงศ์ถังเป็นช่วงเวลาหนึ่งในประวัติศาสตร์จีนที่มีสถานะความสำคัญเป็นที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงต้นราชวงศ์ ประสบความสำเร็จในการสร้างกลไกการปกครองที่มีประสิทธิภาพและเสถียรภาพอย่างทั่วถึงในราชอาณาจักร บ้านเมืองเจริญรุ่งเรืองในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม ศิลปะ วรรณคดี และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ฯลฯ ได้รับการยกย่องว่าเป็นยุคทองของศักดินาและยุคทองของวรรณคดี (ผู้จัดการออนไลน์, 2548) นี่จึงอาจเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้งานวรรณกรรมของราชวงศ์ถังมีอิทธิพลต่องานวรรณกรรมในยุคหลังสืบต่อมาในสมัยราชวงศ์ซ่ง โดยเห็นได้จากในบันทึกเรื่องไท่ผิงกว้างจี้ที่ยังคงใช้ชื่อเรียกบุคคลกลุ่มนี้ตามหนังสือ *โหย่วหวย้งจ้าวจู่* เช่นเดิม ต่อมาในสมัยราชวงศ์หมิงและชิงถึงแม้จะมีรายละเอียดบางส่วนที่แตกต่างกันออกไปบ้าง แต่ยังคงไว้ด้วยความน่าสะพรึงกลัวทั้งทางด้านภาพลักษณ์และพฤติกรรม อีกทั้งสร้างภาพความเกลียดชังด้วยการมีบทลงโทษต่อผู้ที่ได้พบเห็นหรือสัมผัสอีกด้วย

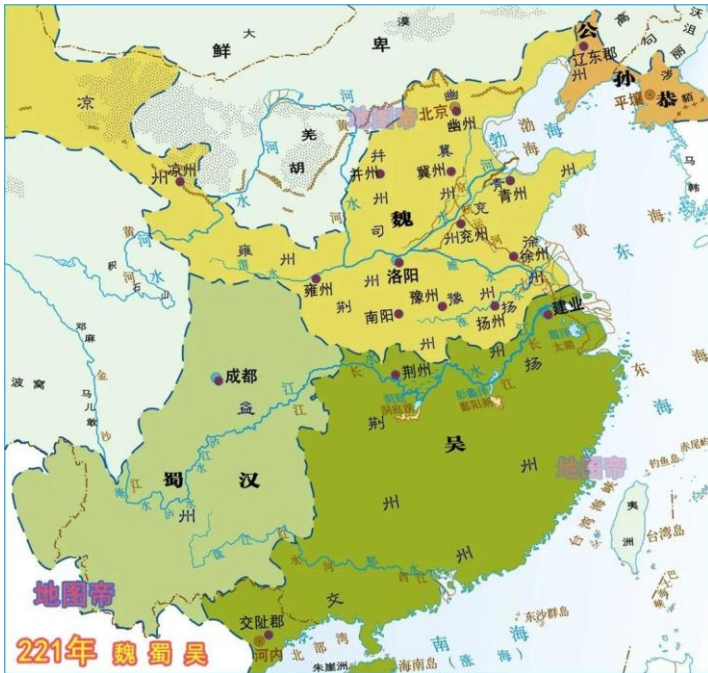
บทความนี้จะนำเสนอวิวัฒนาการของบุคคลที่มีลักษณะพิเศษ คือ มีหัวที่สามารถแยกออกจากร่างกายและบินออกไปได้อย่างอิสระจากเอกสารต้นฉบับที่เกี่ยวข้องตั้งแต่สมัยราชวงศ์จิ้นตะวันตกถึงสมัยราชวงศ์ชิงอย่างละเอียด อธิบายถึงลักษณะและบทบาทของสิ่งมีชีวิตนี้ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงในความเชื่อและการตีความที่เกิดขึ้นตามบริบททางประวัติศาสตร์ เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความเข้าใจที่ชัดเจนและครบถ้วนเกี่ยวกับวิวัฒนาการของความเชื่อเกี่ยวข้อ

เรื่องราวที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกระสือในบันทึกจีน

สมัยราชวงศ์จิ้นตะวันตกราวปี ค.ศ. 290 จางหฺวา นักปราชญ์ผู้รอบรู้ได้จัดทำบันทึกที่รวบรวมความรู้ทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ตำนาน และเรื่องเหนือธรรมชาติที่มีชื่อว่า บั๋วอู่จื่อ 《博物志》 ในปัจจุบันต้นฉบับดั้งเดิมสูญหายไป ส่วนที่เหลือเป็นฉบับปรับปรุงสมัยราชวงศ์ซ่ง ถือเป็นหนึ่งนในสี่บันทึกโบราณที่ยิ่งใหญ่ของจีน โดยได้รวบรวมเรื่องราวต่าง ๆ ไว้มากมาย และยังเป็นต้นแบบของงานเขียนประเภทบันทึกสิ่งมหัศจรรย์ในยุคหลัง มีเนื้อหาจำนวนทั้งหมด 10 ตอน ในตอนที่ 3 ได้กล่าวถึง ลั่วโถวฉง โดยบรรยายว่าเป็นบุคคลที่มีลักษณะพิเศษสามารถถอดหัวบินลอยได้อย่างอิสระ มีรายละเอียดดังนี้

“南方有落头虫，其头能飞。其种人常有所祭祀号曰虫落，故因取之焉。其飞因服便去，以耳为翼，将晓还，复著体，吴时往往得此人也。” (Zhang Hua, 1992: 76)

“ทางภาคใต้มีคนเผ่าหนึ่งมีชื่อว่า ลั่วโถวฉง หัวของมันสามารถบินได้ พวก ลั่วโถวฉง มักจะประกอบพิธี เช่น ไหว้ที่มีชื่อว่า ฉง ลั่ว จากพิธีเช่น ไหว้ นี้เองจึงเป็นที่มาของชื่อ ลั่วโถวฉง ที่ใช้เรียกคนเผ่านี้ พวก ลั่วโถวฉง ใช้ใบหูเป็นปีกบินออกไปในเวลากลางคืน และจะกลับมาประกอบเข้ากับร่างกายในเวลารุ่งสาง ในแคว้นอู๋มักจะพบเห็นคนประเภทนี้อยู่บ่อย ๆ” (แปลโดยผู้เขียน)

ภาพที่ 1 แผนที่แคว้นอู๋ในสมัยสามก๊ก

ราวปี ค.ศ. 221-265

ที่มา: <https://zhuanlan.zhihu.com/p/140091951>
(เข้าถึงเมื่อ 20 มีนาคม 2568)

ปัจจุบันคือบริเวณทิศใต้ลุ่มแม่น้ำแยงซี ได้แก่ บริเวณมณฑลเจ้อเจียง ผู้เจี้ยน เจียงซี กวางตง หูหนาน รวมถึงมณฑลเจียงซู กวางซี อันฮุย หูเป่ย์ และบางส่วนของเซียงไฮ้ และยังรวมถึงบริเวณตอนเหนือของประเทศเวียดนาม

ข้อความที่ปรากฏในบันทึกบั๋วอู่จื่อได้กล่าวถึงบุคคลที่ถูกเรียกว่า ลั่วโถวฉง โดยให้รายละเอียดถึงที่มาของชื่อเรียกที่มีความเกี่ยวข้องกับการประกอบพิธีกรรมการเช่น ไหว้ ลักษณะทางกายภาพที่มีความพิเศษกว่าคนปกติทั่วไป พฤติกรรมในการใช้ชีวิตในเวลากลางคืน และพื้นที่ที่สามารถพบเจอบุคคลเหล่านี้ได้ โดยมีได้พูดถึงมูมมอหรือที่ศนคติของผู้คนในสมัยนั้น ในเวลาต่อมา กานเป่า (干宝) ข้าราชการและนักประวัติศาสตร์สมัยจิ้นตะวันออก (东晋) ราวปี ค.ศ. 317-420 ซึ่งหลงใหลในเรื่องลึกลับ ได้รวบรวมเรื่องเล่าเหนือธรรมชาติ ตำนานและความเชื่อได้จัดทำบันทึกชื่อ *โซวเลินจี้* 《搜神记》 เดิมมีทั้งหมด 30 เล่ม แต่ปัจจุบันบางส่วนสูญหายไปเหลือเพียง 20 เล่ม บันทึกเล่มนี้จัดเป็นคลังเรื่องราวเหนือธรรมชาติที่เก่าแก่และสำคัญที่สุดของจีน และยังเป็นต้นแบบของวรรณกรรมแนวบันทึกวิญญานในยุคหลังอีกด้วย ในบันทึกตอนที่ 12 ได้บันทึกเรื่องราวที่มีผู้พบเจอชนเผ่าที่หัวสามารถบินลอยได้ในสมัยราชวงศ์ฉิน (秦) ราวก่อนคริสตกาล 221-207 ปี โดยเรียกชื่อชนเผ่านี้ว่า ลั่วโถวหมิน (落头民) โดยให้รายละเอียดไว้ความว่า

“秦时，南方有‘落头民’，其头能飞。其种人部有祭祀，号曰‘虫落’，故因取名焉，吴时，将军朱桓，得一婢，每夜卧后，头辄飞去。或从狗窦，或从天窗中出入，以耳为翼，将晓，复还。数数如此，傍人怪之，夜中照视，唯有身无头，其体微冷，气息裁属。乃蒙之以被。至晓，头还，碍被不得安，两三度，堕地。噫咤甚愁，体气甚急，状若将死。乃去被，头复起，傅颈。有顷，和平。桓以为大怪，畏不敢畜，乃放遣之。既而详之，乃知天性也。时南征大将，亦往往得之。又尝有覆以铜盘者，头不得进：遂死。” (Gan Bao, 2004: 706)

“ในสมัยราชวงศ์ฉิน ทางตอนใต้มีคนเผ่าหนึ่งชื่อว่าลั่วโถวหมิน หัวของคนเผ่านี้บินได้ คนเผ่านี้มักจะทำพิธีกรรมเช่นไหว้บูชาที่มีชื่อว่าฉงลั่ว ซึ่งต่อมากลายเป็นชื่อเรียกของชนเผ่านี้ แคว้นอู๋มีแม่ทัพนามว่าจูหวน (朱桓) ได้รับสาวใช้คนหนึ่งไว้ ทุกค่ำคืนหลังจากนางนอนหลับ หัวของนางจะบินออกไป โดยเข้าออกทางช่องเล็ก ๆ หรือทางหน้าต่าง ใช้ใบหูแทนปีก เมื่อฟ้าใกล้สว่างหัวของนางจะกลับมาเข้าร่าง และเป็นแบบนี้มาโดยตลอด คนที่นอนข้าง ๆ เกิดความรู้สึกประหลาดใจจึงได้ส่องดู แต่กลับพบเพียงร่างกายที่ไม่มีหัว อุณหภูมิร่างกายเย็นลงเล็กน้อย ลมหายใจแผ่วเบา จึงนำผ้าห่มคลุมที่ร่างของนางเอาไว้จนถึงตอนรุ่งสางหัวของนางจึงกลับมา แต่ด้วยร่างของนางซึ่งถูกผ้าห่มคลุมเอาไว้ หัวของนางจึงไม่สามารถประกอบเข้ากับร่างกายได้และตกลงที่พื้นอยู่หลายครั้ง ลมหายใจของนางเริ่มติดขัดดูเหมือนกำลังจะตายในไม่ช้า คนที่นอนอยู่ข้าง ๆ จึงนำผ้าห่มที่คลุมร่างของนางเอาไว้ออก หัวของนางจึงประกอบเข้ากับคอ ผ่านไปสักครู่หนึ่งลมหายใจของนางก็กลับเป็นปกติ แม่ทัพจูหวนเข้าใจว่าสาวใช้คนนี้เป็นปีศาจร้ายทำให้เกิดความหวาดกลัวไม่กล้าให้นางอยู่จึงขับไล่นางไป หลังจากนั้นแม่ทัพจูหวนได้ข้อมูลอย่างละเอียดจึงได้รู้ว่า เป็นธรรมชาติของนาง แม่ทัพที่เดินทางไปทำศึกสงครามทางตอนใต้มักจับกุมเอาคนเผ่านี้ไว้ และยังมีคนเคยลองใช้จานโลหะปิดที่บริเวณลำคอ เมื่อหัวบินลอยกลับมา ก็ไม่สามารถกลับเข้าร่างได้และตายในที่สุด” (แปลโดยผู้เขียน)

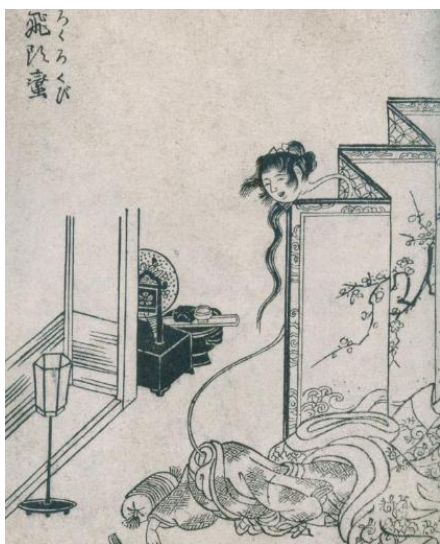

ภาพที่ 2 แผนที่สมัยราชวงศ์ฉิน
 ราว 221-207 ปีก่อนคริสตกาล
 ที่มา: http://ccamc.org/chinese_historical_map/index.php#atlas
 (เข้าถึงเมื่อ 20 มีนาคม 2568)

ปัจจุบันคือบริเวณมณฑลส่านซี เหอหนาน เหอเป่ย์ ซานตง ส่านซี อันฮุย เจียงซู เจ้อเจียง หูเป่ย์ หูหนาน เสฉวน และบางส่วนของมณฑลกานซู

จากข้อมูลที่อยู่ในบันทึก*โจวเสินจี้* ซึ่งกล่าวถึงลักษณะพื้นฐานทางกายภาพของลั่วโถวหมินไว้เหมือนกับลั่วโถวฉงที่พบในบันทึก*ปัวอู๋จื่อ* อีกทั้งชื่อเรียกของบุคคลดังกล่าวยังมีความคล้ายคลึงกัน แต่ในบันทึก*โจวเสินจี้* ในสมัยราชวงศ์จิ้นตะวันออกได้ให้รายละเอียดเพิ่มเติมมากขึ้นอีก เช่น เมื่อหัวบินออกจากร่างกายพบว่าร่างกายมีอุณหภูมิต่ำลง นอกจากนี้ยังได้ระบุชื่อแม่ทัพจูหวนซึ่งเป็นบุคคลที่มีอยู่ในประวัติศาสตร์จริง เรื่องราวของลั่วโถวหมินในบันทึก*โจวเสินจี้* เริ่มมีการวิวัฒนาการมากขึ้นอย่างเด่นชัดจากการสะท้อนมุมมองทัศนคติของบุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์ซึ่งเกิดความหวาดกลัวในตอนแรก แต่เมื่อได้ทราบว่าหัวที่สามารถบินออกจากร่างได้เป็นเพียงลักษณะเฉพาะของลั่วโถวหมินซึ่งเป็นเพียงคนเผ่าหนึ่งที่อาศัยอยู่ทางตอนใต้ ทัศนคติของผู้คนก็เปลี่ยนไป เช่น การทดลองใช้จานโลหะคลุมเพื่อให้หัวสามารถกลับเข้าร่างได้และตายลงในที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความอ่อนแอและไม่ได้มีพิษภัยต่อบุคคลทั่วไป

หนังสือ*ไหย่วหยางจ้าวจู่*ที่ถูกเรียบเรียงขึ้นในสมัยราชวงศ์ถังถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการพลิกโฉมภาพลักษณ์ของคนเผ่านี้ โดยเริ่มจากการเปลี่ยนชื่อจาก*ลั่วโถวฉง*หรือ*ลั่วโถวหมิน* ซึ่งไม่ได้แสดงความหมายในแง่ลบหรือเป็นภัยต่อบุคคลทั่วไป แต่ในสมัยราชวงศ์ถังนี้เองได้เปลี่ยนคำที่ใช้ในการเรียกคนเผ่านี้ โดยเรียกว่า*เพียวโถวเหลียวจื่อ* คำว่า “เหลียว” ใช้อักษร “獠” มีความหมายที่แสดงถึงสิ่งชั่วร้าย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อมุมมองของคนในยุคสมัยนั้น ในขณะเดียวกันหนังสือเล่มนี้ยังให้รายละเอียดถึงลักษณะทางกายภาพเพิ่มเติมไว้ว่า ก่อนที่หัวของคนนั้นจะบินออกจากร่าง จะปรากฏรอยแดงคล้ายเส้นด้ายบริเวณลำคอและมีอาการคล้ายกับเจ็บป่วย โดยจะมีภรรยาคอยเฝ้าดูแลอยู่ข้าง ๆ จึงทำให้สามารถตีความได้ว่าเพียวโถวเหลียวจื่อในหนังสือ*ไหย่วหยางจ้าวจู่*นี่คือเพศชาย ซึ่งแตกต่างกับในบันทึก*โซวเสินจี*ที่เป็นสาวใช้ผู้หญิง นอกจากนี้ยังได้บรรยายเรื่องพฤติกรรมหลังจากหัวบินออกไป โดยจะหากินสัตว์เลื้อยคลานขนาดเล็กเป็นอาหาร ทำให้ยังเป็นการตอกย้ำถึงภาพลักษณ์ที่ยังแปลกประหลาดสำหรับบุคคลทั่วไป อีกทั้งยังได้กล่าวถึงพื้นที่ที่พบเห็นคนเผ่านี้ให้มีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้นคือบริเวณหลิ่งหนานซึ่งปัจจุบันคือบริเวณมณฑลกุ้ยโจว กวางตุ้ง และบางพื้นที่ของมณฑลยูนนานที่อยู่ทางภาคใต้ของประเทศจีน อีกทั้งยังกล่าวถึงเรื่องราวอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวลักษณะเดียวกันที่ได้รับการบอกเล่าจากพระสงฆ์ชาวอินเดียหรือการพบเจอเรื่องราวดังกล่าวในบันทึกเล่มอื่น เช่นหนังสือ*สืออี้* ที่มีรายละเอียดแตกต่างออกไปมาก กล่าวคือนอกจากหัวที่สามารถแยกออกจากร่างกายแล้ว ยังสามารถแยกอวัยวะส่วนอื่นให้เดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ได้อีกด้วย ด้วยเหตุนี้เองจึงเป็นการตอกย้ำภาพลักษณ์ของเพียวโถวเหลียวจื่อ ในสมัยราชวงศ์ถังว่าเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีพลังเหนือธรรมชาติมากขึ้นไปอีกด้วย ในขณะที่เป็นที่รู้กันดีว่าราชวงศ์ถังเป็นช่วงเวลาหนึ่งในประวัติศาสตร์จีนที่มีสถานะความสำคัญเป็นที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงต้นราชวงศ์ประสบความสำเร็จในการสร้างกลไกการปกครองที่มีประสิทธิภาพและเสถียรภาพอย่างทั่วถึงในราชอาณาจักร บ้านเมืองเจริญรุ่งเรืองในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม ศิลปะ วรรณคดี และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ฯลฯ ได้รับการยกย่องว่าเป็นยุคทองของศักดินาและยุคทองของวรรณคดี (ผู้จัดการออนไลน์, 2548) นี่จึงอาจเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ของราชวงศ์ถังมีอิทธิพลต่องานวรรณกรรมในยุคหลังสืบต่อมาในยุคราชวงศ์ซ่ง

ภาพที่ 4 ภาพเพียวโถวเหลียวจื่อ (飞头撩子)

ที่มา: 澎湃新闻. 文化课 : 2015

https://www.thepaper.cn/newsDetail_forward_1302484

ภาพหญิงสาวที่มีลักษณะเป็นบุคคลที่สามารถถอดศีรษะบินออกไปหาสัตว์ขนาดเล็กในเวลาค่าคืนและกลับเข้าร่างในเวลารุ่งสาง

บันทึก*ไท่ผิงกวางจี้* 《太平广记》เป็นบันทึกเรื่องเล่าจากวรรณกรรมจีนโบราณและถือเป็นหนังสือรวมบันทึกนิยายแนวสารคดีที่ใหญ่ที่สุดของจีนโบราณจัดทำขึ้นในสมัยราชวงศ์ซ่ง โดยหลี่ผิง (李昉) และคณะ รวมทั้งสิ้น 14 คน ซึ่งได้รับพระบัญชาจากจักรพรรดิซ่งไท่จง (宋太宗) ให้ทำการรวบรวมขึ้น โดยเริ่มจัดทำในปีไท่ผิงซิงกั๋วที่ 2 (太平兴国二年) ปี ค.ศ. 977 และแล้วเสร็จในปี ค.ศ. 978 เนื่องจากถูกจัดทำขึ้นในยุคไท่ผิงซิงกั๋วจึงได้รับการตั้งชื่อว่าบันทึกเรื่องราวแห่งยุคไท่ผิง โดยในบันทึกได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับเพียวโถวเหลียวจื่อไว้ดังนี้

“邙鄩之东，龙城之西南，地广千里，皆为盐田。行人所经，牛马皆布毡卧焉。岭南溪洞中，往往有飞头者，故有飞头獠子之号。头飞一日前，颈有痕，匝项如红缕，妻子遂看守之。其人及夜，状如病，头忽离身而去。乃于岸泥，寻蟹蚓之类食之，将晓飞还，如梦觉，其腹实矣。梵僧菩萨胜又言，阇婆国中有飞头者，其人无目瞳子。聚落时。有一人据于民志怪。南方落民，其头能飞，其欲所祠，名曰虫落，因号落民。昔朱桓有一婢，其头夜飞。《王子年拾遗》言，汉武时，因墀国有南方有解形之民，能先使头飞南海，左手飞东海，右手飞西海，至暮，头还肩上，两手遇疾风，飘于海外。”（出《酉阳杂俎》）(Li Fang, 1981: 3-4)

“ทางทิศตะวันออกของเย่ซ่าน (邙鄩) ทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเมืองหลงเฉิง (龙城) มีพื้นที่กว้างใหญ่ไพศาล ซึ่งทั้งหมดเป็นนาเกลือ เมื่อผู้คนเดินทางผ่านไปมา โคนและม้าต่างนอนบนพรมขนสัตว์ที่ปูไว้ ในแถบพื้นที่ที่มีลำธาร และถ้าธรรมชาติในแถบหลังหนาน มักมีผู้ที่มีหัวบินได้ จึงมีชื่อเรียกว่าชื่อบุคคลเหล่านั้นว่า เพยโถวเหลียวจื่อ ก่อนจะถอดหัวบินออกมาหนึ่งวัน ลำคอของคนผู้นั้นจะปรากฏรอยคล้ายด้ายสีแดงรอบ ๆ ภรรยาจะคอยเฝ้าดูแลเขา ในเวลา กลางคืนคนผู้นั้นมีอาการราวกับว่าป่วย ทันใดนั้นหัวของเขาก็มีปีกงอกออกมา หลุดออกจากร่างและบินออกไป และหาสัตว์จำพวก ปู ไส้เดือน และสัตว์เลื้อยคลานตามโคลนริมตลิ่งกินเป็นอาหาร พอถึงเวลารุ่งสางหัวนั้นจะบินกลับมาเข้าร่าง เมื่อตื่นขึ้นมาก็จะรู้สึกเหมือนเพิ่งตื่นจากฝัน แต่ในท้องกลับเต็มไปด้วยอาหาร พระภิกษุชาวอินเดียนามว่า โปริสตร์เซ็ง ยังได้กล่าวไว้ว่า ในแคว้นตูฝูว์ก็มีคนที่สามารถถอดหัวบินได้ คนเหล่านี้ไม่มีรูม่านตาและในบางหมู่บ้านก็มักพบเห็นพวกเขาอาศัยปะปนอยู่ด้วย ในหนังสือชื่อ *ฮิวซื่อจื่อไก่ว* ได้กล่าวว่า ในดินแดนทางใต้มีคนเผ่าหนึ่งที่สามารถถอดหัวบินได้ พวกเขาบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เรียกว่าฉงลั่ว จึงถูกเรียกว่าลั่วหมิน ในสมัยราชวงศ์จิ้นแม่ทัพจูกวนเคยรับหญิงรับใช้คนหนึ่งซึ่งหัวสามารถบินออกจากร่างได้ในเวลากลางคืน หนังสือ *ลือฮิว* เกียรติประวัติศาสตร์ที่เขียนโดยหวางจื่อเหียน ได้บันทึกว่า ในสมัยจักรพรรดิฮั่นอู่ เมื่อราชทูตจากแคว้นฉือกั๋วไปเยือนดินแดนทางใต้ พวกเขาพบเห็นชนเผ่าที่สามารถแยกอวัยวะออกจากร่างกายได้ สามารถถอดหัวบินไปยังทะเลได้ มือซ้ายบินไปทะเลตะวันออกและมือขวาบินไปฝั่งตะวันตก พอตะวันตกดินหัวจะบินกลับมาประกอบเข้ากับร่าง แต่มือทั้งสองข้างเจอพายุลมแรงจึงปลิวออกไปนอกทะเล” (ปรากฏในบันทึกสารพัดเรื่องราวจาก *ไหย่วหยาง* (แปลโดยผู้เขียน)

บันทึก *ไท่ผิงกวางจี้* ในสมัยราชวงศ์ซ่ง ได้นำเรื่องราวที่ปรากฏอยู่ในบันทึก *ไหย่วหยาง* หัวใจของตำนานเรื่องชื่อขุนนางในสมัยราชวงศ์ถังมาบันทึกซ้ำ ทำให้ไม่มีรายละเอียดที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ไม่มีการวิวัฒนาการเพิ่มเติมเนื่องจากไม่ได้รับอิทธิพลของงานวรรณกรรมจากราชวงศ์ถังซึ่งถือได้ว่าเป็นยุคทองของวรรณคดีจีน ต่อมาในราชวงศ์หมิง ตามที่บันทึก *ชิงฉาเซ็ง หล่าน* 《星槎胜览》 โดยเพยซิ่น 费信 ในปี ค.ศ. 1436 ได้บันทึกเรื่องราวการติดตามกองเรือของนายพลเจิ้งเหอ (郑和) ที่ออกสำรวจประเทศต่าง ๆ ในแถบทะเลตะวันตกช่วงสมัยราชวงศ์หมิงจำนวนทั้งสิ้น 22 ประเทศ ตอนหนึ่งของบันทึกได้บอกเล่าถึงการเดินทางมายังแถบประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมถึงสยามประเทศซึ่งในขณะนั้นมีกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี และในตอนหนึ่งก็ได้กล่าวถึงชื่อโถวหมาน (尸头蛮) ปรากฏดังนี้

“尸头蛮者，本是妇人也。但无瞳人为异，其妇与家人同寝，夜深飞头而去，食人秽物，飞头而回，复合其体，乃活如旧。若知而封固其大项，或移体别处，则死矣。人有病者，临粪时遭之，妖气入腹，病者必死，此妇人亦罕有，民间有而不报官者，罪及一家。番人爱其头，或有触弄其头者，必有生死之恨。” (Fei Xin, 2019: 7)

“ผู้ที่เป็นชื่อโถวหมานเป็นผู้หญิงทั่วไปแต่ไม่มีรูปร่างตา อาศัยอยู่กับครอบครัวตามปกติ ในเวลากลางคืน หัวจะบินลอยออกจากร่างเพื่อหากินสิ่งโสมม เมื่อหัวกลับมาประกอบเข้ากับร่างก็จะใช้ชีวิตเหมือนคนปกติดั้งเดิม หากปิดกั้นหรือย้ายร่างไปที่อื่นก็จะตายลง ผู้ที่มีอาการเจ็บป่วยมักจะถูกวิญญาณนี้เข้าไปในช่องท้องและทำให้ถึงตายได้ ผู้หญิงเช่นนี้พบได้ไม่มาก หากพบปะปนอยู่ในหมู่บ้านแต่ไม่มีผู้ใดแจ้งต่อทางการ จะต้องได้รับโทษทั้งครอบครัว ผู้ใดหลงรักนางผู้นี้หรือหากมีผู้ใดแตะต้องหรือเล่นกับหัวของนาง จะทำให้เกิดความอาฆาตแค้นอย่างรุนแรงถึงขั้นเป็นตาย” (แปลโดยผู้เขียน)

เมื่อกาลเวลาล่วงเลยมาถึงราชวงศ์หมิง วิวัฒนาการของคนเผ่านี้ในบันทึกชิงฉาเซิ่งหล่า่นมีมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องความน่าสะพรึงกลัว ในบันทึกได้กล่าวถึงหญิงสาวที่มีพฤติกรรมประหลาด โดยหัวจะออกจากร่างไปหาอาหารจำพวกสิ่งโสมม และหากมีใครแตะต้องหรือหยอกเล่นกับหัวของนาง นางจะโกรธแค้นอย่างรุนแรงถึงขั้นเป็นตาย นอกจากนี้ยังปรากฏบทลงโทษเชิงจารีต กล่าวคือ หากชาวบ้านพบเจอผู้หญิงเช่นนี้แต่ไม่แจ้งต่อทางการจะต้องรับโทษทั้งครอบครัว แสดงให้เห็นถึงความแปลกแยกและถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับบันทึกของหม่าฮวน (马欢) นักการทูตและนักเขียนชาวมุสลิมสมัยราชวงศ์หมิงเป็นอย่างมาก อาจเนื่องจากทั้ง 2 คนต่างก็ได้ร่วมเดินทางไปกับเจิ้งเหอ หม่าฮวนได้เขียนบันทึกอ๋องหย่าเซิ่งหล่า่น 《瀛涯胜览》 ในรัชสมัยจิ่งไท่ ปีที่ 2 (景泰二年) หรือราวปี ค.ศ. 1451 หม่าฮวนปฏิบัติหน้าที่เป็นล่ามของราชสำนักหมิงที่เชี่ยวชาญภาษาอาหรับและร่วมเดินทางกับเจิ้งเหอในการเดินทางเรือครั้งที่ 4 ปี ค.ศ. 1413 ครั้งที่ 6 ปี ค.ศ. 1421 และครั้งที่ 7 ปี ค.ศ. 1431 โดยในบันทึกเล่มนี้ได้จัดบันทึกเรื่องราวที่เขาได้พบเจอในขณะการเดินทางสำรวจดินแดนทางทะเล ไว้ว่า

“占城尸头蛮者，本是人家妇女也，但眼无瞳，人为异。夜寝则飞头去，食人家小儿粪尖，其儿被其妖气侵腹必死。飞头回合其体则如旧，若知，而候头飞去，移体别处，回不能合则死。人家有此不报官除杀者，罪及一家。” (Ma Huan, 2005: 14-15)

“ชื่อโถวหมานในเมืองจ้าน (占城) นั้นเป็นสตรีในครอบครัวทั่ว ๆ ไป แต่มีลักษณะพิเศษคือดวงตาไม่มีรูปร่างตา คนจึงถือว่าเป็นเรื่องแปลกประหลาด ในยามค่ำคืนขณะนอนหลับ หัวจะบินออกจากร่างไปกินอุจจาระของเด็กเล็ก หากเด็กคนนั้นโดนพลังชั่วร้ายเข้าไปในท้องจะทำให้เด็กคนนั้นต้องตาย เมื่อหัวบินลอยกลับมาเข้ากับร่างก็จะคืนสู่สภาพเดิม แต่หากรอจนหัวบินไปแล้วนำร่างย้ายไปที่อื่น หัวนั้นไม่สามารถกลับเข้ากับร่างก็จะทำให้ตายลงได้ หากในครอบครัวใดพบเจอเหตุการณ์เช่นนี้และไม่แจ้งเจ้าหน้าที่ให้กำจัด คนในครอบครัวนั้นจะต้องถูกลงโทษทั้งหมด” (แปลโดยผู้เขียน)

ในสารานุกรมสมุนไพวจีน 《七修类稿》 ได้รวบรวมเรื่องสั้นและบันทึกทางวิชาการสมัยราชวงศ์หมิง จำนวน 51 เล่ม พร้อมภาคต่ออีก 7 เล่ม ประพันธ์โดยหลางอิง (郎瑛) นักปราชญ์ผู้มีความรู้กว้างขวางในยุคกลางของราชวงศ์หมิงราวปี ค.ศ. 1521-1567 ได้กล่าวถึง ปี่อินโถวเพย (鼻饮头飞) ไว้ว่า

“元诗人陈孚，出使安南，有纪事之诗曰：鼻饮如瓠瓠。头飞似辘轳。盖言土人能鼻饮者，有头能夜飞于海食鱼，晓复归身者。予见《羸虫集》中所载：老挝国人，鼻饮水浆，头飞食鱼。近汪海云亦能鼻饮，头飞则怪也。昨见《星槎胜览》亦言占城国人，有头飞者，乃妇人也，夜飞食人粪尖，知而固封其项，或移其身则死矣。作书者自云目击其事。予又考占城正接安南之南，而老挝正接安南西北。信陈诗之不诬也。” (Lang Yin, 2001: 515)

“นักกวีในยุคหยวน นามว่าเฉินฝู (陈孚) ได้รับมอบหมายให้เป็นทูตไปยังอาณาจักรอันนัม (安南) และได้แต่งบทกวีบันทึกเรื่องราวไว้ว่า พวกเขากินน้ำด้วยจมูกจุกใช้เครื่องรอง หัวสามารถบินได้เหมือนล่อหมุน ความหมายคือคนพื้นเมืองสามารถดื่มน้ำผ่านจมูก และบางคนหัวจะบินออกไปในตอนกลางคืนเพื่อกินปลาในทะเล ก่อนจะกลับเข้าสู่ร่างกายในยามเช้า ข้าพเจ้าได้เห็นบันทึกในหนังสือ “หลั่วฉงจี” 《羸虫集》 ซึ่งกล่าวถึงชนชาติลาวว่า พวกเขา กินน้ำด้วยจมูก หัวสามารถบินออกไปกินปลา นอกจากนี้ยังมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับวังไห่วิน (汪海云) ที่สามารถดื่มน้ำผ่านจมูกได้เช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นเรื่องแปลกประหลาดมาก เมื่อไม่นานมานี้ ข้าพเจ้าได้อ่านหนังสือ “ชิงฉาเซิ่งหล่า่น” ซึ่งกล่าวถึงหญิงสาวจ้านที่หัวสามารถบินได้ ในตอนกลางคืน พวกเธอจะบินออกไปกินมูลของคน หากมีใครปิดคอของเธอหรือเคลื่อนย้ายร่างกายขณะที่หัวแยกออกไป เธอจะตาย ผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ยืนยันว่าเขาได้เห็นเหตุการณ์นี้ด้วยตาตัวเอง ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบเพิ่มเติมแล้วพบว่าเมืองจ้านตั้งอยู่ทางใต้ของอันนัม ส่วนลาวตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของอันนัม ดังนั้นบทกวีของเฉินฝูจึงมิใช่เรื่องโกหกเลย” (แปลโดยผู้เขียน)

เรื่องเล่าทั้งหมดสะท้อนมุมมองของจีนที่มองชนกลุ่มน้อยทางใต้ ได้แก่ อันนัม ลาว และจ้าน ว่าเป็นสิ่งแปลกประหลาดเชิงลึกลับผ่านพฤติกรรม เช่น ดื่มน้ำทางจมูกและหัวบินในยามกลางคืน เชื่อมโยงกับตำราหลายเล่มเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือโดยอาศัยตำแหน่งภูมิศาสตร์ที่ใกล้เคียงกันเป็นข้ออ้างว่าบทกวีของเฉินฝูคือคำบันทึกจากคนจริง ๆ ไม่ใช่นิทานและพยายามยืนยันตัวตนว่าชาวต่างแดนเหล่านี้มีพฤติกรรมเหนือธรรมชาติจริง ราชวงศ์หมิงราวปี ค.ศ. 1536 ยังมีหนังสือไห่อู๋ 《海语》 อีกเล่มหนึ่งได้บันทึกเรื่องราวของเพียวโถวหมาน โดยผู้เขียนคือหวงจง (黄衷) เป็นการบันทึกประสบการณ์ของชาวเรือและพ่อค้าทางทะเลที่ได้สำรวจและศึกษาเกี่ยวกับภูมิประเทศ ธรรมชาติและวิถีชีวิตในภาคใต้ของจีนรวมถึงพื้นที่ในทะเลใต้ (南海) โดยหนังสือแบ่งออกเป็น 4 หมวดหมู่หลัก ได้แก่ ประเพณี ผลิตภัณฑ์ เส้นทางอันตราย และสิ่งมีชีวิตแปลกประหลาด ซึ่งจัดทำขึ้นในปี ค.ศ. 1536 หนังสือนี้ช่วยเสริมเติมเต็มข้อมูลที่ขาดหายไปในประวัติศาสตร์ และเป็นแหล่งอ้างอิงสำคัญสำหรับการศึกษาประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 16 รวมถึงความสัมพันธ์ทางการคมนาคมระหว่างจีนและภูมิภาคนั้นด้วย

“飞头蛮亦海山中鬼物也居处嗜好与人无别夜则其首飞去颺实秽物归则身首属而咽之惟颌下微痕红线耳暹罗岛夷有娶妇得此者其夫恶之或教以俟其首去置身于地以小刀喇喉颈间顷之首归不合宛转而死夷僧云是必素遗誓约鬼罚乃尔然予偶记小说云某人家生一子自然无首则飞头者岂亦沚气适然所鍾邪【予僚友尝言海外奇事乡间有纳妇者妇每夜从床前入地去饱食鱼鱗而返衣犹沾湿其夫欲逐之不果后生子如常亦无他异此与予叔所记皆令人骇不置信者乡伯祭酒泰泉黄公志云亲见香山县深林中有物如婴孩而裸自藤萝中携手鱼贯而下相挽不断见人輒笑至地而灭土人谓之赤虾亦无所怖及阅双槐集所载亦与此合又盐商高氏言代薪青远县山中见一小孩奔走众逐入枯树中以火燬之出走死视之俨如人形惟颌下多两翅耳二县广州属邑已希异如此是知六合之中无所不有而海外神怪为多故曰视听之表圣贤有不言者也】” (Huang Zhong, 三卷: 64-65)

“พวกหัวบินได้เป็นภูตผีที่อาศัยอยู่ในทะเลและภูเขาและปะปนอยู่กับคนทั่วไปโดยแยกไม่ออก แต่เมื่อถึงเวลากลางคืนหัวของพวกเขาจะบินออกไปกินสิ่งปฏิกูล เมื่อกลับมารวมเข้ากับร่างกายและกินอาหารลงคอ ก็จะเหลือเพียงรอยแดงเล็กน้อยใต้คางเหมือนเส้นด้าย ในหมู่เกาะสยามมีชายคนหนึ่งที่ตั้งงานกับหญิงสาวประเภทนี้สามีเกิดความเกลียดชังเธอ และมีคนแนะนำให้รอกจนกว่าหัวของเธอจะบินออกไป จากนั้นให้เคลื่อนย้ายร่างกายลงบนพื้นแล้วใช้มีดเล็กกรีดบริเวณลำคอ เมื่อหัวกลับเข้ากับร่างไม่ได้จึงตื่นตายไป พระสงฆ์ชาวพื้นเมืองบอกว่าเป็น

ผลกรรมจากการละเมิดคำสาบานในอดีต อย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าเคยอ่านนิยายเรื่องหนึ่งเล่าว่ามีครอบครัวหนึ่งคลอดลูกออกมาโดยไม่มีหัวหรือบางทีพวกก็มีหัวบินได้ ก็อาจเป็นผลจากพลังชั่วร้ายที่สะสมไว้ เพื่อนร่วมงานของข้าพเจ้าเคยเล่าเรื่องแปลก ๆ จากต่างแดนว่ามีหมู่บ้านหนึ่งที่ชายคนหนึ่งแต่งงานกับหญิงสาวซึ่งทุกคืนจะหายตัวจากเตียงและลงไปในพื้นดินเพื่อกินปลาและปูจุนอิม เมื่อเธอกลับมาเสื้อผ้าของเธอมักเปียกชุ่ม สามีพยายามจับไล่เธอแต่ทำไม่สำเร็จ ต่อมาเธอก็คลอดลูกและไม่มีอาการผิดปกติ นอกจากนี้ข้าพเจ้ายังจำเรื่องราวที่ลุงของข้าพเจ้าเคยบันทึกไว้ ซึ่งทำให้คนฟังตกใจและยากที่จะเชื่อ ท่านไท่เฉียนหวง (泰泉黄) เคยกล่าวว่า ท่านเห็นด้วยตาตนเองที่ป่าทึบในเขตอำเภอเซียงชาน มีสิ่งมีชีวิตคล้ายเด็กทารกเปลือยกายออกมาจากถ้ำวัลย์ จับมือกันเดินเป็นแถวเหมือนปลา มันส่งเสียงหัวเราะเมื่อเห็นคนจะหายไปเมื่อกลับไปในพื้นที่ คนพื้นเมืองเรียกพวกมันว่าชื่อชยา (赤蚺) และไม่ได้รู้สึกหวาดกลัวอะไร เมื่อข้าพเจ้าอ่านหนังสือชวงหวายจี้ก็พบว่ามันเนื้อหาสอดคล้องกัน นอกจากนี้พ่อค้าเกื่อนนามว่าเกาเคยเล่าว่า ในเขตชิงหยวน เขาเคยเห็นเด็กชายคนหนึ่งวิ่งหนีเข้าไปในต้นไม้แห้ง เมื่อใช้ไฟลนเด็กคนนั้นวิ่งหนีจนตาย แต่เมื่อตรวจสอบร่างกายแล้วพบว่ารูปร่างคล้ายมนุษย์ เพียงแต่มีปีกที่บริเวณชายโครงสองข้าง ทั้งสองเขตนี้เป็นส่วนหนึ่งของมณฑลกวางโจว ซึ่งปรากฏการณ์ประหลาดแบบนี้ก็พบได้บ่อย นี่แสดงให้เห็นว่าในโลกนี้ไม่มีอะไรที่ไม่มีอยู่จริง โดยเฉพาะเรื่องราวเหนือธรรมชาติในต่างแดนที่มีมากมาย ดังนั้นสิ่งที่อยู่เหนือการมองเห็นและการได้ยินแม้แต่ปราชญ์ก็ไม่อาจอธิบายได้ทั้งหมด” (แปลโดยผู้เขียน)

หนังสือ*ไถอิว*เล่มนี้สะท้อนจินตนาการและความเชื่อในสิ่งลึกลับที่เกี่ยวข้องกับทะเลของชนจีนในยุคราชวงศ์หมิง ซึ่งอาจมาจากวิถีชีวิตที่ต้องอยู่กับทะเล นอกจากนี้ยังได้รับผลกระทบจากความเชื่อบาปบุญคุณโทษในหลักศาสนา โดยบันทึกระบุไว้อย่างชัดเจนว่าคนเผ่านี้เป็นภูตผีประเภทหนึ่งที่เกิดจากการผิดคำสาบานในอดีตซึ่งนอกจากจะกล่าวถึงเพียวโถวหามาแล้วยังกล่าวถึงเรื่องราวที่มีผู้พบเจอเรื่องราวประหลาดเหนือธรรมชาติอีกหลายเรื่อง เรื่องเหล่านี้จึงแสดงให้เห็นมุมมองของจีนที่มีความเชื่อในเรื่องสิ่งลึกลับเหนือธรรมชาติ และการมองชนเผ่าต่างถิ่นทางใต้ด้วยความตื่นตาและเต็มไปด้วยความเชื่อเหนือธรรมชาติและอำนาจลึกลับ

ในยุคราชวงศ์หมิงยังพบคนเผ่านี้ในชื่อชื่อโถวหามาในบันทึกการศึกษาทะเลตะวันออกตะวันตก “*ตงซีหยางเช่า*” 《东西洋考》 เป็นงานเขียนของจางเซี่ย (张燮) นักปราชญ์สมัยราชวงศ์หมิง เขียนเสร็จในปี ค.ศ. 1617 หนังสือเล่มนี้จัดเป็นบันทึกสำคัญเกี่ยวกับการเดินเรือ การค้าและความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับต่างประเทศในช่วงปลายราชวงศ์หมิง ในบันทึกกล่าวว่า

“占城尸头蛮，本是妇人，但无瞳人为异。与家人同寝，夜深飞头而去，食人秽物。飞回复合其体，郎活如旧。若封固其项，或移体别处则死矣。人病者，临粪时遭之，妖气入腹，必死。（见《星槎胜览》。）” (Zhang Xie, 1985: 177)

“ในประเทศจ้าน (ปัจจุบันคือประเทศเวียดนาม) มีพวกชื่อโถวหามา ซึ่งเป็นหญิงสาว โดยมีความแตกต่างจากคนทั่วไปตรงที่ดวงตาของพวกเธอไม่มีรูม่านตา เมื่ออยู่กับครอบครัวในยามค่ำคืน หัวของพวกเธอจะบินออกไปกินสิ่งปฏิญูลของมนุษย์ จากนั้นจะบินกลับมาต่อเชื่อมกับร่างกายและกลับมาใช้ชีวิตตามปกติ หากมีคนปิดคอของเธอไว้หรือเคลื่อนย้ายร่างกายไปที่อื่น พวกเธอจะตาย ผู้ป่วยที่แผลอเข้าใกล้ขณะที่พวกเธอกำลังกินสิ่งปฏิญูล จะได้รับพลังชั่วร้ายเข้าสู่ร่างกายและจะต้องเสียชีวิต (ปรากฏในหนังสือชิงฉาเซ็งหลาน)” (แปลโดยผู้เขียน)

เรื่องเล่าในหนังสือ*ตงซีหยางเช่า*ถึงแม้จะมีลักษณะใกล้เคียงกับเรื่องราวที่บันทึกก่อนหน้านี้ แต่จุดที่เป็นที่น่าสนใจคือเป็นการจดบันทึกเรื่องราวที่เกี่ยวกับพื้นที่ที่มีการเดินเรือเพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางการค้าในดินแดนอื่นที่ไม่ใช่บริเวณพื้นที่ใน

ประเทศจีน ในบันทึกตงซีหยางเข้าได้กล่าวถึงชื่อโถวหมานแห่งเมืองจ้าน โดยถ่ายทอดมุมมองจีนโบราณต่อสิ่งลึกลับจากดินแดนใต้ผ่านรูปแบบภุติที่สะท้อนออกมาจากชื่อเรียกไว้ดั้งเดิม โดยยังคงอ้างอิงรายละเอียดจากบันทึกชิงฉาเซิ่งหล่านที่เขียนโดยเพยซัน แต่เป็นการตอกย้ำถึงการดำรงอยู่ในภูมิภาคนี้มากยิ่งขึ้น ซึ่งได้ปรากฏเนื้อหาแบบเดียวกันในบันทึกการเดินทางเรียวคุหลัง อาทิเช่น บันทึกเกร็ดปัญญาจากราชวงศ์ชิง “เจียนหู่จี” 《坚瓠集》 เป็นรวมเรื่องสั้นและบันทึกทางประวัติศาสตร์ที่รวบรวมโดยฉู่เหรินฮั่ว (褚人获) นักเขียนสมัยราชวงศ์ชิง หนังสือเล่มนี้ถูกเขียนขึ้นระหว่างปี ค.ศ. 1691 ถึง ค.ศ. 1703 หนังสือชุดนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ ตำนานพื้นบ้าน และวัฒนธรรมสมัยโบราณ ถือเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญสำหรับการศึกษาประวัติศาสตร์และวรรณกรรมจีนยุคหลังราชวงศ์หมิงถึงต้นราชวงศ์ชิง

“古賦有鼻饮头飞之国” 句。又元诗人陈孚留使安南。其纪事诗曰。鼻饮如瓠瓠。头飞似轆轳。盖言土人能鼻饮者。有头能夜飞于海食鱼。晓复归身。者又裸虫集。载老挝国人。鼻饮水浆。头飞食鱼。鼻饮。七修载汪海云亦巢偶记。载一讲经僧能之。头飞则怪也。星槎胜览云。古城国有之。皆妇人也。以无瞳神为是。必须报官。睡熟。则其头飞去食人粪。不动其身。至晓则飞归。与颈膈合如故。若人固封其项。或移其身。则死矣。此亦天地间至怪之事。而竟有之乃有少所多见多所怪者。亦可鄙矣。” (Chu Renhuo, 2012: 916)

“ในบทกวีโบราณมีกล่าวถึงประเทศที่ผู้คนดื่มน้ำผ่านจมูกและหัวบินได้ นอกจากนี้กวีแห่งราชวงศ์หยวนนามว่าเฉินฝู ซึ่งเคยเป็นทูตไปยังอาณาจักรอันนัมได้แต่งบทกวีบันทึกเรื่องราวไว้ว่าพวกเขากินน้ำด้วยจมูกเหมือนกระโถนและหัวสามารถบินได้เหมือนล่อหมุน ความหมายคือคนพื้นเมืองบางคนสามารถดื่มน้ำผ่านจมูก และหัวของพวกเขาสามารถบินออกไปในตอนกลางคืนเพื่อกินปลาในทะเล เมื่อรุ่งสางก็จะกลับมาติดกับร่างกาย ในหนังสือหลั่วฉงจี (裸虫集) มีกล่าวถึงชนชาติลาวว่า พวกเขาดื่มน้ำผ่านจมูก และหัวสามารถบินออกไปหากินปลาได้ นอกจากนี้ในหนังสือหลั่วฉงจี ยังกล่าวถึงชายคนหนึ่งชื่อ ว่างไห่อวิน ที่สามารถดื่มน้ำผ่านจมูกได้ และยังมีพระสงฆ์ที่บรรยายธรรมะสามารถทำเช่นเดียวกัน ส่วนการที่หัวบินได้นั้นถือเป็นเรื่องประหลาดมาก ในหนังสือชิงฉาเซิ่งหล่านกล่าวถึงเมืองจ้านว่าสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นกับหญิงสาวเท่านั้น โดยมีลักษณะเฉพาะคือดวงตาไม่มีรูม่านตา ซึ่งเป็นสัญญาณบอกเหตุหากพบต้องแจ้งทางการทันที เมื่อพวกเขาหลับสนิท หัวจะบินออกไปกินมูลของมนุษย์ แต่ร่างกายจะอยู่นิ่งที่เดิม เมื่อรุ่งสางหัวจะบินกลับมาติดกับลำคอเหมือนเดิม แต่หากมีคนปิดคอของเธอไว้หรือเคลื่อนย้ายร่างกาย เธอจะตาย นี่เป็นเรื่องแปลกประหลาดที่สุดในโลก และแท้จริงแล้วปรากฏการณ์นี้ก็มีอยู่จริง แต่มีผู้คนที่เห็นสิ่งเหล่านี้ค่อนข้างน้อย และมักจะตกใจและสงสัย” (แปลโดยผู้เขียน)

ในบันทึกเล่มนี้ได้กล่าวถึงบริเวณพบคนเผ่านี้ที่ถูกเรียกในชื่อป้ออินโถวเพย ได้ในหลายพื้นที่ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และจีนตอนใต้ โดยมีการระบุชื่อชนชาติลาวเพิ่มเติมเข้ามาอีกด้วย ในเวลาต่อมาได้มีการเขียนหนังสือรวบรวมความรู้โบราณและสมัยใหม่ขึ้นตั้งแห่งราชวงศ์ชิง 《钦定古今图书集成》 เป็นหนึ่งในหนังสือรวบรวมความรู้ขนาดใหญ่ที่สุดของจีนโบราณ ได้รับการจัดทำขึ้นในสมัยจักรพรรดิคังซีและหยงเจิ้งแห่งราชวงศ์ชิง โดยเฉินเม้งเหลย (陈梦雷) ราวปี ค.ศ. 1650–1741 เป็นผู้อำนวยการจัดทำหลัก และต่อมาได้รับการปรับปรุงและเพิ่มเติมโดยเจียงอิงซี (蒋廷锡) ราวปี ค.ศ. 1669–1732 กับคณะทำงาน หนังสือชุดนี้มีทั้งหมด 10,000 ตอน แบ่งเป็น 6 หมวดใหญ่ 32 หมวดย่อย ครอบคลุมเนื้อหาหลากหลายสาขา เช่น ดาราศาสตร์ ภูมิศาสตร์ วัฒนธรรมมนุษย์ และเทคโนโลยี ได้รับการยกย่องว่าเป็น สารานุกรมโบราณของจีน ซึ่งก็มีการจดบันทึกเรื่องราวดังกล่าวไว้ ความว่า

“飞头蛮，亦海山中鬼物也。居处嗜好，与人无别。夜则其首飞去，颺实秽物，归则身首属而咽之，惟颌下微痕如红线耳。暹罗岛夷有娶妇得此者，其夫恶之，或教以俟其首去，置其身于地，以小刀刺喉颈间，顷之，首归不合，宛转而死。夷僧云：「是必素遗誓约，鬼罚乃尔。」然予偶记小说云：某人家生一子，自然无首。则飞头者，岂亦沴气适然所种耶？” (Chen Menglei, 2021)

“พวกหัวบินได้เป็นญาติที่อาศัยอยู่ในทะเลและภูเขา พวกเขามีสี่อยู่และรสนิยมเหมือนมนุษย์ทั่วไป แต่เมื่อถึงเวลากลางคืน หัวของพวกเขาจะบินออกไปกินสิ่งปฏิกูล เมื่อกลับมาหัวจะรวมเข้ากับร่างกายและกลืนอาหารลงคอ โดยจะเหลือเพียงรอยแดงเล็กน้อยใต้คางเหมือนเส้นด้าย ในหมู่เกาะสยามมีชายคนหนึ่งที่ตั้งงานกับหญิงสาวประเภทนี้ สามีเกิดความเกลียดชังเธอ และมีคนแนะนำให้รอกจนกว่าหัวของเธอจะบินออกไป จากนั้นให้เคลื่อนย้ายร่างกายลงบนพื้นแล้วใช้มีดเล็กกรีดบริเวณลำคอ ไม่นานหัวกลับมาแต่ไม่สามารถรวมเข้ากับร่างกายได้จึงดิ้นตายไป พระสงฆ์ชาวพื้นเมืองบอกว่านี่คงเป็นผลกรรมจากการละเมิดคำสาบานในอดีต อย่างไรก็ตามข้าพเจ้าเคยอ่านนิยายเรื่องหนึ่ง เล่าว่ามีครอบครัวหนึ่งคลอดลูกออกมาโดยไม่มีหัวหรือไม่อย่างนั้นก็เป็นผู้ที่มีหัวบินได้ซึ่งอาจเป็นผลจากพลังชั่วร้ายที่สะสมไว้” (แปลโดยผู้เขียน)

หนังสือรวบรวมความรู้โบราณและสมัยใหม่จีนตั้งแห่งราชวงศ์ชิงเล่มนี้ได้บรรยายถึงรายละเอียดของเพยโถวหมาน โดยยังคงรักษาภาพลักษณ์ของความน่าสะพรึงกลัวและความเชื่อเรื่องสิ่งลึกลับและญาติปีศาจที่เชื่อว่าเกิดจากการถูกสาปหรือมีพลังชั่วร้ายสะสมในตัว การละเมิดต่อคำสาบานหรือพฤติกรรมไม่ดีเป็นสาเหตุให้มีลักษณะดังกล่าวเอาไว้ โดยได้ขยายขอบเขตให้กว้างมากขึ้น โดยในบันทึกได้กล่าวถึงเกาะสยาม และในบางส่วนของเมืองจันทน์

เพยโถวเหยา (飞头蜮) จากบันทึกเรื่องราวที่ได้พบเห็นเจียนเหวินซวีปี้ 《见闻续笔》 เป็นงานเขียนของฉีเสวียนฉิว (齐学裘) นักปราชญ์สมัยราชวงศ์ชิง หนังสือเล่มนี้มีจำนวน 24 เล่ม ถูกเขียนขึ้นในสมัยราชวงศ์ชิงราวปี ค.ศ. 1711 จัดเป็นบันทึกความรู้และเรื่องเล่าต่อเนื่องจากงานเขียนก่อนหน้า รวบรวมประสบการณ์ ความเห็น และเรื่องราวที่ผู้แต่งได้ยินได้เห็นในช่วงชีวิตของตนเอง ได้บันทึกไว้ว่าบริเวณชายแดนมณฑลกวางสีมีกลุ่มชนเผ่าอยู่มากมาย แต่ที่แปลกประหลาดที่สุดคือชนเผ่าเหยา

“广西边界，猯人种类甚多，惟飞头蜮最奇异，日间入市货财交易，夜间身卧在床，头飞上绝壁，口含风兰石斛等物，飞下溪涧，含鱼虾运至床下，天晓出外入市，货殖而回。” (齐学裘, 2021)

“ตามแนวชายแดนของมณฑลกวางสี มีชนเผ่าเหยา (猯人) หลายกลุ่ม แต่ชนเผ่าที่เรียกว่าเพยโถวเหยา เป็นที่แปลกประหลาดที่สุดในเวลากลางวันพวกเขาจะเข้ามาในตลาดเพื่อค้าขายและแลกเปลี่ยนสินค้า แต่ในเวลากลางคืนเมื่อร่างกายของพวกเขานอนอยู่บนเตียง หัวจะแยกตัวบินขึ้นไปบนหน้าผาสูงชัน และใช้ปากคาบพืชสมุนไพร เช่น เฟิงหลาน (风兰) และ สือหู่ (石斛) จากนั้นจะบินลงไปยังลำธารเพื่อกินปลาและกุ้ง ก่อนนำอาหารเหล่านั้นกลับมาไว้ใต้เตียงของพวกเขา เมื่อรุ่งสาง พวกเขาก็จะออกไปขายของที่ตลาดและนำเงินที่ได้กลับมา” (แปลโดยผู้เขียน)

ในบันทึกเจียนเหวินซวีปี้ นี้ ได้กล่าวถึงชนเผ่าเหยาบางกลุ่มที่สามารถถอดหัวบินลอยได้ นอกจากนี้ยังได้อธิบายถึงวิถีการใช้ชีวิตประจำวันที่ไม่ได้แตกต่างจากผู้คนปกติเลยแม้แต่น้อยในเวลากลางวัน โดยพฤติกรรมที่เป็นลักษณะที่มีความแปลกประหลาดจะเกิดขึ้นเฉพาะในเวลากลางคืนเท่านั้นและไม่ได้กล่าวถึงมุมมองที่น่าสะพรึงกลัว ความเชื่อเรื่องคำสาบานหรือบทลงโทษใด ๆ กับคนเผ่านี้ อีกทั้งยังสะท้อนภาพความปกติที่มีอยู่ในสังคมซึ่งเป็นจุดที่แตกต่างจากบันทึกทุกเล่มตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถึงเป็นต้นมา

จากการค้นพบบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลที่มีลักษณะคล้ายกับตำนานความเชื่อเรื่องผีกระสือที่อยู่ในบันทึกโบราณหลายเล่มของจีน สามารถเห็นได้ถึงข้อมูลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะทางกายภาพที่มีทั้งความเหมือนและความแตกต่างกันออกไปบ้างตามยุคสมัย เช่น ชื่อเรียก แหล่งที่สามารถพบบุคคลที่มีลักษณะพิเศษที่หัวสามารถถอดลอยออกไปได้ พฤติกรรมการออกหากินในเวลากลางคืน อาหาร พิธีกรรมความเชื่อที่เกี่ยวข้อง หรือลักษณะทางกายภาพ โดยสามารถสรุปข้อมูลของเอกสารต่าง ๆ ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงการวิวัฒนาการของลัทธิโถวฉงตั้งแต่สมัยราชวงศ์จิ้น-สมัยราชวงศ์ชิง

ชื่อเรียก	แหล่งข้อมูล	ยุคสมัย	ลักษณะทางกายภาพ	พฤติกรรม	พื้นที่พบ	พิธีกรรม/ความเชื่อ
ลัทธิโถวฉง 落头虫	《博物志》 (จางหวา)	ราชวงศ์จิ้น ตะวันตก (ค.ศ. 290)	หัวบินได้ ใช้ใบหูเป็นปีก	หัวบินออกกลางคืน กลับเข้าร่างตอนเช้า	ทางใต้ของจีน (เจียงซู เจ้อเจียง ฝูเจี้ยน)	มีพิธีบูชางลั้ว
ลัทธิโถวหมิน 落头民	《搜神记》 (กาน เป่า)	ราชวงศ์จิ้น ตะวันออก (ค.ศ. 317-420)	หัวบินได้ ใช้ใบหูเป็นปีก	หัวบินไปหากินกลางคืน หากย้ายร่างหรือปิดคอก จะตาย	ทางใต้ของจีน (สมัยราชวงศ์ฉิน)	เชื่อมโยงกับ คำสาปหรือ พลังชั่วร้าย
เพยโถว เหลียวจื่อ 飞头狮子	《酉阳杂俎》 (ตัน ฉิงชื้อ)	ราชวงศ์ถัง (ค.ศ. 854)	ไม่มีม่านตา มีรอยแดง คล้ายด้ายที่คอ ก่อนหัวบิน	หัวบินไปกินปู หรือหอนอนริมตลิ่ง ตอนเช้ากลับร่าง	หลิงหนาน (กวางตุ้ง กวางสี ฝูเจี้ยน หูหนาน) และเกาะชวา	บูชาลั้ว
ชื่อโถวหมาน 尸头蛮	《星槎胜览》 (เพย ชั่น)	ราชวงศ์หมิง (ค.ศ. 1436)	เป็นผู้หญิง ไม่มีม่านตา	หัวบินไปกินอุจจาระเด็ก หากเด็กถูก พลังชั่วร้ายสัมผัสจะตาย	เมืองจ้านปา (เวียดนาม)	หากไม่แจ้งทางการ จะถูกลงโทษ ทั้งครอบครัว
ป้ออันโถวเพย 鼻饮头飞	《七修类稿》 (หลาง อิง)	ราชวงศ์หมิง (ค.ศ. 1521-1567)	ดื่มน้ำผ่านจมูก	หัวบินไปกินปลา หรือมูลคน	ลาว และเมืองจ้านปา (เวียดนาม)	พลังชั่วร้าย
เพยโถวหมาน 飞头蛮	《海语》 (หวง จง)	ราชวงศ์หมิง (ค.ศ. 1536)	มีรอยแดงใต้ คาง	หัวบินไปกินสิ่งปฏิกูล	หมู่เกาะสยาม (ไทย) และกวางโจว	ผลกรรม
เพยโถวหมาน 飞头蛮	《钦定古今 图书集成》 (ฉิน เมิ่งเหลย)	ราชวงศ์ชิง (ค.ศ. 1700)	เหมือนมนุษย์ รอยแดงใต้คาง	หัวบินไปกินสิ่งปฏิกูล ตอนเช้ากลับร่าง	ทะเล/ภูเขา (สยาม เวียดนาม)	ผลจากคำสาป หรือพลังชั่วร้าย
เพยโถวเหยา 飞头谣	《见闻续笔》 (ฉี เสวียฉิว)	ราชวงศ์ชิง (ค.ศ. 1711)	หัวแยก จากร่างได้	กลางวันค้าขาย กลางคืนหัวบินไป เก็บสมุนไพรร/หาปลา	ชายแดนกวางสี	เชื่อมโยงกับ โลกเหนือธรรมชาติ

เรื่องราวของเป็นตำนานพื้นบ้านของจีนที่มีการบันทึกและเล่าขานมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์จิ้น ราวปี ค.ศ. 290 โดยมีวิวัฒนาการและการตีความที่แตกต่างกันตามยุคสมัยดังนี้

1. สมัยราชวงศ์จิ้นตะวันตก ราวปี ค.ศ. 290

ในบันทึก**ปู้จู้จื่อ**ของจางหฺวา ได้มีการบันทึกถึงลั่วโถวฉง ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตที่หัวสามารถแยกออกจากร่างและบินได้ โดยใช้ใบหูเป็นปีกโดยหัวจะบินออกไปในเวลากลางคืนและกลับเข้าร่างในตอนเช้า

2. สมัยราชวงศ์จิ้นตะวันออก ราวปี ค.ศ. 317-420

ในบันทึก**โซวเสินจี**ของกานเป่า ได้กล่าวถึงลั่วโถวหมินซึ่งมีลักษณะคล้ายกับลั่วโถวฉงที่พบในบันทึก**ปู้จู้จื่อ** แต่มีการเพิ่มเติมว่าหากมีการเคลื่อนย้ายร่างหรือปิดคอของพวกเขาในขณะที่หัวบินออกไปจะทำให้พวกเขาตาย แสดงถึงความอ่อนแอของลั่วโถวหมิน

3. สมัยราชวงศ์ถัง ราวปี ค.ศ. 854

ใน**ไต้ยว่หย่งจ่าวจู่**ของต้วนเฉิงซื่อ มีการบันทึกถึงเพยโถวเหลียวจื่อ ซึ่งเป็นคนเผ่าหนึ่งในภูมิภาคหลิงหนาน มีลักษณะคล้ายกับลั่วโถวหมินโดยหัวของพวกเขาจะบินออกไปหากินในเวลากลางคืนและกลับเข้าร่างในตอนเช้า แต่เพิ่มความน่าหวาดกลัวมากขึ้นจากการใช้ชื่อเรียกที่มีคำว่า “เหลียว” ซึ่งมีความหมายเกี่ยวกับสิ่งชั่วร้าย ที่อาจจะเป็นอันตรายต่อมนุษย์ได้ แต่ก็ยังไม่มี การให้รายละเอียดถึงพฤติกรรมที่เป็นอันตรายอย่างชัดเจน

4. สมัยราชวงศ์หมิง ราวปี ค.ศ. 1436

บันทึก**ชิงฉาเซิ่งหล่วน**ที่เพยซินได้บันทึกเกี่ยวกับชื่อโถวหมานซึ่งเป็นหญิงสาวที่ไม่มีรูม่านตา หัวของพวกเขาจะบินออกไปกินสิ่งปฏิภูลของมนุษย์ หากมีการปิดคอหรือเคลื่อนย้ายร่างในขณะที่หัวบินออกไปจะทำให้พวกเขาตาย สังเกตได้ว่าในยุคนี้มีการเปลี่ยนชื่อเรียกที่แตกต่างออกไปแต่ยังคงไว้ซึ่งความหมายในแง่ลบเช่นเดิม

นอกจากนี้แล้วในราชวงศ์หมิงนี้เองได้พบการบันทึกเกี่ยวกับคนเผ่านี้ในบันทึกหลายเล่มโดยใช้ชื่อเรียกหลากหลายแตกต่างกันออกไป เช่น เพยโถวหมานในบันทึก**ไห่อวิ๋** ปี่อินโถวเพยในบันทึก**ซีซีเสยเก้ว** เอกสารในสมัยนี้มีจุดเด่นในแง่มุมมองของการอ้างอิงบุคคล สถานที่และการจดบันทึกจากการเดินเรือเป็นส่วนใหญ่ จึงมีการกล่าวถึงการพบเจอคนเผ่านี้ในบริเวณพื้นที่อื่น ๆ ที่อยู่ทางตอนใต้ของจีน อีกทั้งยังได้แสดงภาพลักษณ์ของการดำรงชีวิตอย่างปกติอยู่ร่วมกันกับคนทั่วไป

5. สมัยราชวงศ์ชิง ราวปี ค.ศ. 1711

ในบันทึก**เจี้ยนเหวินชีว์**ปีของฉีเสวียฉิว มีการบันทึกถึงเพยโถวเหยาซึ่งเป็นผู้หญิงที่หัวสามารถแยกออกจากร่างได้กลางวันพวกเขาทำการค้าขาย กลางคืนหัวของพวกเขาจะบินออกไปเก็บสมุนไพรรักษาหรือหาปลา บันทึกในสมัยราชวงศ์ชิงแสดงให้เห็นถึงการมีอยู่จริงของบุคคลเหล่านี้ในสังคม ในสมัยราชวงศ์ชิ่งนี้ยังพบบุคคลที่มีลักษณะนี้ในบันทึกเล่มอื่นในชื่อเรียกที่แตกต่างกันออกไป เช่น เพยโถวหมานใน**หนังสือรวบรวมความรู้โบราณและสมัยใหม่**ซึ่งจัดแต่งโดยราชวงศ์ชิ่งที่รวบรวมไว้โดยเฉินเมิงเหลย มีการบันทึกถึงในลักษณะที่คล้ายคลึงกับชื่อโถวหมานและเพยโถวเหยา จากการบันทึกเหล่านี้ สะท้อนให้เห็นถึงวิวัฒนาการของตำนานที่มีการเพิ่มเติมรายละเอียดและการตีความที่แตกต่างกันตามยุคสมัยและภูมิภาคต่าง ๆ โดยเฉพาะในเรื่องของลักษณะทางกายภาพ พฤติกรรม และความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมหรือป้องกันภัยจากสิ่งมีชีวิตเหล่านี้

บทสรุป

ผลการศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับผีกระสือในเอกสารโบราณจีนตั้งแต่ราชวงศ์จิ้นจนถึงราชวงศ์ชิง แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของแนวคิดเกี่ยวกับผีกระสืออย่างชัดเจนในแต่ละยุคสมัย ความเชื่อดังกล่าวสะท้อนให้เห็น

การปรับตัวและวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นภายใต้บริบททางสังคม ศาสนา และภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา ในช่วงราชวงศ์จิ้น ผีกระสือยังถูกมองว่าเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีลักษณะพิเศษทางกายภาพ เช่น หัวบินได้ ไซไบหูเป็นปีก และยังไม่มียุติกรรมที่เป็นอันตรายต่อมนุษย์ ซึ่งสะท้อนการรับรู้ต่อสิ่งลึกลับในลักษณะที่เป็นกลางและยังไม่แฝงไปด้วยความหวาดกลัวอย่างรุนแรง แต่เมื่อเข้าสู่ยุคราชวงศ์ถังและต่อเนื่องถึงราชวงศ์หมิง ความเชื่อได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ โดยผีกระสือถูกมองว่าเป็นปีศาจร้ายที่มีพฤติกรรมทำร้ายและน่ากลัว เช่น การกินสิ่งปฏิกูลหรืออุจจาระเด็ก ซึ่งสะท้อนถึงความเชื่อเรื่องพลังชั่วร้ายและความหวาดกลัวต่อสิ่งลึกลับที่เพิ่มมากขึ้นในสังคม รวมถึงการเชื่อมโยงผีกระสือกับคำสาปและบทลงโทษทางสังคมและกฎหมายในยุคดังกล่าว

นอกจากนี้ การที่ผีกระสือถูกบันทึกและรับรู้แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ เช่น ทางใต้ของจีน เมืองจ้านปา เวียดนาม ลาว และสยาม แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานของความเชื่อท้องถิ่นและอิทธิพลทางชาติพันธุ์ที่มีผลต่อการตีความและการปรับเปลี่ยนลักษณะของผีกระสือในแต่ละภูมิภาค โดยเฉพาะในยุคราชวงศ์ชิง ที่ความเชื่อผีกระสือกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมท้องถิ่น ชาวจีนเผ่าเย้าและกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ได้นำความเชื่อนี้ไปประยุกต์ใช้ในบริบทของตนเอง ทั้งในด้านพิธีกรรมและความเชื่อเรื่องโลกเหนือธรรมชาติ

สรุปได้ว่าความเชื่อเกี่ยวกับผีกระสือไม่ได้เป็นเพียงตำนานหรือเรื่องเล่าของผี แต่เป็นปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งลึกลับ การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นผลมาจากปัจจัยหลายด้าน ทั้งสังคม ศาสนา ภูมิศาสตร์ และชาติพันธุ์ ซึ่งล้วนมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมและกำหนดความหมายของผีกระสือในแต่ละยุคสมัย การศึกษาความเชื่อผีกระสือในมิตินี้จึงมีคุณค่าในการทำความเข้าใจภูมิปัญญาและประวัติศาสตร์วัฒนธรรมของจีนและภูมิภาคใกล้เคียงอย่างลึกซึ้ง

เอกสารอ้างอิง

ผู้จัดการออนไลน์. (2548, 19 มกราคม). *ราชวงศ์ถัง (ค.ศ. 618 – 907)*. <https://mgronline.com/china/detail/9480000008520>

Chen Menglei 陈梦雷. (2021). *钦定古今图书集成*. Retrieved March 17, 2025 from <https://www.cbaigui.com/Monster/11?page=1>

Chu Renhuo 褚人获. (2012). *坚瓠广集卷之二*. 上海古籍出版社.

Duan Chengshi 段成式. (1981). *酉阳杂俎*. 中华书局.

Fei Xin 费信 (撰) & Feng Chengjun 冯承钧 (校注). (1954). *星槎胜览校注*. 北京中华书局.

Gan Bao 干宝 (著) & Huang Diming 黄涤明 (校译). (2004). *搜神记*. 外文出版社.

Lin Guangsi 林广思 & Lü Bowen 吕博文. (2023). *岭南园林发展概况*. 广州市林业和园林局. Retrieved January 20, 2025 from https://lyylj.gz.gov.cn/kpyd/lnyywh/content/post_9223681.html

Huang Zhong [明] 黄衷. (1536). *海语*. 汉程网. Retrieved January 15, 2025 from <https://gx.httpcn.com/book/read/XVCQXVME/CQXVKOAZILTB.shtml>

Lang Ying 郎瑛. (2001). *七修类稿*. 上海书店出版社.

Li Fang 李昉. (1981). *太平广记*. 进步书局校印.

Ma Huan 马欢 (原著) & Wan Ming 万明 (校注). (2005). *明钞本瀛涯胜览*. 海洋出版社.

- Sheng Wenqiang 盛文强. (2015). 《睡前阅读·子不语》飞头獠. Retrieved January 20, 2025 from https://www.thepaper.cn/newsDetail_forward_1302484
- Qi Xueqiu 齐学裘 (辑撰) & Li Mengsheng 李梦生 (校点). (2012). 见闻续笔. 上海古籍出版社.
- Zhang Hua [晋] 张华 (原著) & Zhu Hongjie 祝鸿杰 (译注). (1992). 博物志全译中国历代名著全译丛书. 贵州人民出版社.
- Zhang Xie 张燮 (著) & Xie Fang 谢方 (校点). (1985). 东西洋考. 中华书局.
- Zheng Tianting 郑天挺 & Tan Qixiang 谭其骧. (2020). 中国历史大辞典. 上海辞书出版社.
- Zhihu 知乎. (n.d.). 魏蜀吴地图. Retrieved January 20, 2025 from <https://zhuankan.zhihu.com/p/140091951>
- Shangwu yinshuguan cishu yanjiu zhongxin 商务印书馆辞书研究中心. (2001). 新华词典. 商务印书馆.
- Zhongguo shehui kexueyuan yuyan yanjiusuo cidian bianji shi bian 中国社会科学院语言研究所词典编辑室编. (2008). 现代汉语词典. 商务印书馆.
- Zhongguo lishi ditu ji 中国历史地图集. (n.d.). 秦国时期全图. Retrieved January 20, 2025 from http://ccamc.org/chinese_historical_map/index.php#atlas